

УДК 657.1

ОБЛІК ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОГО ФІНАНСОВОГО ЛІЗИНГУ В КОНФІГУРАЦІЇ "БУХГАЛТЕРІЯ ДЛЯ УКРАЇНИ"

Курган Наталя Володимирівна, кандидат економічних наук, доцент, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, м. Харків, Україна

Анотація – Досліджено вимоги законодавства України до фінансового та податкового обліку лізингових операцій з нерезидентами, а також описано програмні можливості конфігурації "Бухгалтерія для України" щодо складання електронних документів та проведення з зовнішньоекономічного фінансового лізингу.

Ключові слова – іноземна валюта, курсова різниця, лізингодавець, лізингоодержувач, нерезидент, фінансовий лізинг.

Своєчасне оновлення основних засобів є невід'ємною умовою прогресивного розвитку сучасних українських підприємств. За складних економічних умов вітчизняні компанії нерідко стикаються із нестачею вільних грошових коштів, тому укладають лізингові договори для придбання у власність коштовного устаткування. Оскільки операції фінансового лізингу переважно є нерегулярними й одиничними у господарській діяльності підприємства, бухгалтери мають певні труднощі обліку таких операцій, особливо якщо лізингодавцем є іноземна компанія, а розрахунки здійснюються в іноземній валюті. Для правильного оприбуткування об'єкта лізингу та вірного нарахування лізингових платежів необхідно дотримати вимог П(с)БО, валютного та податкового законодавства України, складаючи електронні документи в інформаційній бухгалтерській базі. Актуальним і затребуваним практикою є дослідження порядку автоматизованого бухгалтерського обліку лізингових операцій із нерезидентами.

В українському законодавстві регламентовано наступний підхід до обліку зовнішньоекономічного фінансового лізингу. Змістовно такий лізинг є різновидом договору фінансової оренди, але за умови участі в операції третьої сторони – продавця об'єкта

лізингу. При цьому лізингодавець-нерезидент зобов'язується придбати у власність об'єкт лізингу (яким можуть бути виключно основні засоби) у продавця та передати його у користування лізингоодержувачу (українському підприємству) на визначений термін (не менше 1 року) за встановлену плату – лізингові платежі рівної періодичності.

В п. 4 П(с)БО 14 [3] встановлено ознаки, за яких оренда вважається фінансовою. Підхід податківців до сутності та особливостей проведення фінансового лізингу викладено в п. 14.1.97 ст. 14 ПКУ [2]. При укладанні лізингового договору з нерезидентом важливо дотримати вимог як облікового, так і податкового законодавства України.

За п. 146.17 ст. 146 ПКУ [2], передача лізингоодержувачу об'єкта у фінансовий лізинг прирівнюється до його продажу, хоча викуп здійснюється поетапно. Основні засоби визнаються умовно проданими без фактичного переходу права власності на цей об'єкт до лізингоодержувача. У бухгалтерському обліку лізингоодержувача об'єкт, отриманий у фінансову оренду, відображується одночасно як актив (у складі його основних засобів на рахунку 10 "Основні засоби") і як зобов'язання (довгострокова кредиторська заборгованість на субрахунку 531 "Зобов'язання з фінансової оренди" [1]) за найменшою на початок строку оренди оцінкою: за справедливою вартістю активу або за теперішньою вартістю суми мінімальних орендних платежів [3]. Отже, як у фінансовому, так і в податковому обліку українське підприємство включає вартість об'єкту лізингу до складу необоротних активів з метою подальшої амортизації. Слід зазначити, що вартість об'єкту фінансового лізингу збільшується на суму витрат на покращення такого об'єкту, наприклад, модернізацію, добудову, реконструкцію. Оскільки отримані за

лізинговим договором основні засоби обліковуються в складі активів орендаря, то їх амортизація нараховується ним за правилами, встановленими П(с)БО 7 [3].

За Законом про фінансовий лізинг [4], нарахування і оплата лізингових платежів здійснюються за графіком, що є невід'ємною частиною договору лізингу. Платіж за фінансовою орендою включає в себе суму, що відшкодовує частину вартості об'єкта оренди, і плату за користування цим об'єктом, тобто проценти, які орендар нараховує по кредиту субрахунку 684 "Розрахунки за нарахованими відсотками" та одночасно за дебетує субрахунок 952 "Інші фінансові витрати" [1]. З позиції податкового обліку нарахування та сплата відсотків або комісійних винагород в складі лізингового платежу не є об'єктом оподаткування ПДВ (п.196.1.2 ст.196 ПКУ [2]).

При укладанні договору фінансового лізингу в сфері зовнішньоекономічних відносин орендодавцем є іноземна юридична особа. Тому українській стороні необхідно пам'ятати про правила оподаткування доходів нерезидентів, встановлених ст. 160 ПКУ [2]. Відповідно до п. 160.1 даної статті, лізингові платежі, що сплачуються резидентом лізингодавцю-нерезиденту, становлять дохід такого нерезидента з джерелом походження з України. Тому вітчизняне підприємство, яке здійснює на користь нерезидента лізингові виплати, зобов'язане утримати з нього та перерахувати до державного бюджету податок за ставкою 12 % (п. 160.6 ст. 160 ПКУ [2]). Крім того, при ввезенні необоротних активів на митну територію України за зовнішньоекономічним лізинговим договором у лізингодержувача виникає право на віднесення сум ПДВ до податкового кредиту (п. 198.1 ст. 198 ПКУ [2]).

Наступною значущою особливістю зовнішньоекономічного лізингу є облік здійснюваних операцій у іноземній валюті, через що утворюються курсові різниці. Українське підприємство повинне обліковувати вартість об'єкту лізингу в національній та іноземній валютах і нараховувати курсові різниці за вимогами П(с)БО 21 [3] у площині фінансового обліку, а за вимогами п. 153.1.3 ст. 153 ПКУ – у податковому обліку. Ситуацію спро-

щує той факт, що в податковий облік курсових різниць здійснюється відповідно до П(с)БО [3], при цьому з метою обчислення податку на прибуток позитивне значення курсових різниць ураховується у складі доходів платника податку, а від'ємне значення – у складі витрат.

Оприбуткування основного засобу, отриманого за зовнішньоекономічним лізинговим контрактом та оціненого у іноземній валюті, здійснюється у такому порядку. Первісна вартість об'єкту лізингу, ввезеного на умовах наступної оплати, визначається за курсом НБУ на дату його оприбуткування на баланс. Одночасно українське підприємство фіксує в обліку кредиторську заборгованість на рахунку 531 [1], яка є монетарною статтею балансу, оскільки буде погашена грошовими коштами. У подальшому цю кредиторську заборгованість перераховують за курсом НБУ на дату балансу повністю і на дату кожного лізингового платежу на суму цього платежу, визнаючи доходи або витрати від неопераційних курсових різниць – на рахунку 744 або 974 відповідно [1]. При цьому первісна вартість об'єкту лізингу, за якою його зарахували на баланс, залишається незмінною.

Якщо лізинговим договором передбачено частковий авансовий платіж, то першою подією буде перерахування нерезиденту-лізингодавцю передплати за об'єкт основних засобів. Тоді первісну вартість даного об'єкта розраховують у частині авансу за курсом НБУ на дату авансу, а в неоплаченій на момент оприбуткування частині – за курсом НБУ на дату оприбуткування. Дебіторська заборгованість, що виникає при сплаті передплати в іноземній валюті лізингодавцеві-нерезидентові, є немонетарною статтею балансу, тому курсові різниці за нею в подальшому не розраховують.

Визначення курсових різниць, що утворюються під час нарахування і сплати лізингових платежів, виражених в іноземній валюті, здійснюється за правилами, передбаченими П(с)БО 21 [3], тобто виходячи з монетарності або немонетарності кожної облікової статті – за рахунками 531 та 684 [1].

Сучасні бухгалтери використовують спеціальні програмні продукти для ведення усіх

видів обліку. Розглянемо на прикладі затребуваної конфігурації "Бухгалтерія для України" порядок здійснення автоматизованого обліку лізингових операцій з нерезидентом. Першочергово у довіднику "Контрагенти" необхідно створити картку іноземного лізингодавця, зазначивши його належність до юридичних осіб, статус нерезидента, а також відмітивши, що це постачальник. Після збереження внесених до картки змін у ній стає активною вкладка "Рахунки та договори". На цій вкладці слід створити і заповнити картку нового договору з назвою "Договір фінансового лізингу", зазначивши рахунок обліку з постачальником – 531. Валютою договору необхідно встановити іноземну валюту підписаного контракту. Подальші господарські операції з лізингодавцем будуть обліковуватися у програмі вірно тільки за умови правильного заповнення картки контрагента.

Так як операції за зовнішньоекономічним лізингом здійснюються у іноземній валюті, необхідно постійно додавати встановлені НБУ курси до довідника "Валюти". Офіційний курс НБУ за кожною іноземною валютою встановлюється на кожний банківський день і є у відкритому доступі на сайті даної установи. Бухгалтер має на дати здійснення лізингових операцій вносити курси НБУ за іноземною валютою цих операцій до відповідної картки у довіднику "Валюти". Також у конфігурації "Бухгалтерія для України" передбачено можливість автоматичного щоденного завантаження курсів з офіційного сайту НБУ. Курси довідника "Валюти" використовуються програмою для розрахунку курсових різниць за монетарними статтями балансу при проведенні документів.

Аванси і оплати за договором фінансового лізингу оформлюються електронним документом "Платіжне доручення вихідне" з видом операції "Оплата постачальнику" і зазначеним рахунком 531 для розрахунків. За рахунком 531 обліковуються суми, що входять до регулярного лізингового платежу і відшкодовують частину вартості об'єкта оренди. Дане платіжне доручення проводиться у двох валютах (іноземній та гривневому еквіваленті), і за ним нараховуються курсові різниці – за рахунком 312 "Поточні

рахунки в іноземній валюті" та у разі наступної оплати за рахунком 531 "Зобов'язання з фінансової оренди" [1]. Також до лізингового платежу входить сума за користування об'єктом лізингу, тобто проценти. Оплата процентів в обліку лізингоодержувача також оформлюється "Платіжним дорученням вихідним", але із зазначенням субрахунку 684 "Розрахунки за нарахованими відсотками" [1]. Попередньо ці відсотки нараховуються документами "Надходження товарів і послуг", у яких на вкладці "Послуги" зазначається їх сума. Конфігурація "Бухгалтерія для України" автоматично розраховує курсові різниці для цілей фінансового та податкового обліку за валютними сумами за цими електронними документами.

Операція оприбуткування об'єкту лізингу оформлюється електронним документом "Надходження товарів і послуг", у якому встановлюється вид операції "Обладнання". Після обрання виду операції стає доступною вкладка "Обладнання", до якої вносяться дані щодо отриманих від лізингодавця основних засобів та зазначається субрахунок 1521 "Придбання основних засобів" [1] для їх оприбуткування. Документ "Надходження товарів і послуг" кредитує рахунок 531 та нараховує первісну вартість об'єкту лізингу, дотримуючи правила монетарності. Після цього бухгалтер заповнює електронний документ "Прийняття до обліку", за яким здійснюється введення в експлуатацію, тобто списання об'єкту лізингу з рахунку інвестицій на рахунок 10 "Основні засоби" [1]. Амортизація основного засобу нараховується електронним документом "Амортизація НМА".

Таким чином, конфігурація "Бухгалтерія для України" дозволяє здійснювати сучасний автоматизований облік операцій зовнішньоекономічного лізингу із дотриманням вимог валютного, податкового та фінансового законодавства України.

Список використаної літератури

1. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291 [Електронний ре-

сурс]. – Режим доступу : <http://buhgalter911.com/Res/PSBO/PlanSchetov.aspx>.

2. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

3. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://buhgalter911.com/normativnaya-baza/instr-plan-rah/standart-buhgalterskogo>.

4. Про фінансовий лізинг / Закон України № 723/97- ВР від 16.12.1997 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/723/97-%D0%B2%D1%80>.

Автори

Курган Наталя Володимирівна, к.е.н.,
доцент кафедри бухгалтерського обліку,
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
(natalia.kurhan@hneu.net)

Тези доповіді надійшли 07 лютого 2018 року.

Опубліковано в авторській редакції.